



Vattenverksamhet och våtmarker - i praktiken?

Med hjälp av NV-vägledning från 2021



Länsstyrelsen
Kalmar län

**Våtmarkssamordnare
≠
Vattenverksamhetshandläggare**



Länsstyrelsen
Kalmar län

Disposition

- Så arbetar vi på Länsstyrelsen i Kalmar med våtmarker
- Vattenverksamhet och våtmarker
- NV-vägledning för våtmarksrestaurering
- Några exempel på restaureringsåtgärd >5ha
- Erfarenheter
- Utmaningar



Så arbetar vi i Kalmar för rätt våtmark på rätt plats

- Våtmarkssamordning, internt och externt sedan 2018
- Åtgärder i skyddade områden
- LIFE-projekt
 - GRIP on Life
 - Improve Aquatic Life
- Kunskapsdelning, våtmarksrådgivning och dialog
 - Med markägare, åtgärdssamordnare, konsulter och entreprenörer
- Intresseanmälningar för våtmarker
- Uppsökande verksamhet mot stora MÅ i länet
- Vattenbrist och torka ett återkommande problem som driver på arbetet

MÅL

- Bättre beskrivna projekt!
- Bättre vattenverksamhetsanmälningar!
- Kortare handläggningstider!
- Bättre åtgärder!



Länsstyrelsen
Kalmar län

Våtmarker = Vattenverksamhet

- Huvudregeln är att all vattenverksamhet kräver tillstånd enligt miljöbalken
- Men i vissa fall räcker det med att göra en anmälan i stället (*punktlistan under 19 § förordningen om vattenverksamhet*).
- Även undantaget (11 kap. 12 § miljöbalken (MB) går att använda i särskilda fall



Länsstyrelsen
Kalmar län

Vägledningen för våtmarksrestaurering i områden med markavvattning

- Vänder sig till, handläggare, våtmarksrestaurerare men kan även vara till nytta för konsulter MÄ och kommuner
- Vägledning beskrivs med fiktiva exempel inom NR och är uppdelad i två steg:
 1. hantera tillståndsgivning anläggningar
 2. anmälan av nya vattenverksamheter.
- **Vägledningen kan tillämpas utanför skyddade områden** (lagstiftningen gör ingen skillnad på skyddade/ej skyddade områden)
- **Lst Kalmar har främst nyttjat del 2 av vägledningen i våtmarksarbetet.**



Länsstyrelsen
Kalmar län

Restaurera ≠ Anlägga

- Att anlägga en våtmark och att restaurera en våtmark är två olika typer av åtgärder
- Skillnaden ligger i att det är större risk att MKN äventyras vid anläggning (vi rör oss bort från referensförhållandet) än vid restaurering (vi närmar oss referensförhållandet)
- Våtmarker restaureras genom att bestämmande sektioner återställs, diken som anlagts för avvattnings sätts igen, dämms eller naturliga nivåer i rensade vattendrag återställs.
- Traditionellt har Punkt 1 i listan över åtgärder som ska anmälas till länsstyrelsen nyttjats vid våtmarksåtgärder
 - **anläggande** av våtmark där vattenområdet har en yta som inte **överstiger 5 hektar**
 - NV skriver i vägledningen att denna punkt gäller när man **anlägger** en våtmark, inte när man **restaurerar** den

Restaurering! ← → Nuvarande tillstånd ← → Ej restaurering!



Länsstyrelsen
Kalmar län

Att restaurera våtmarker kan falla in under andra anmälningspunkter

2. uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett **vattendrag**, om den **bottenyta** som verksamheten omfattar i vattendraget uppgår till högst **500 kvadratmeter**,
3. uppförande av en anläggning, fyllning eller pålning i ett **annat vattenområde** än vattendrag, om den **bottenyta** som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till **högst 3 000 kvadratmeter**
7. **omgrävning** av ett vattendrag med en medelvattenförling som uppgår till **högst 1 kubikmeter** per sekund, om åtgärden inte är att hänföra till markavvattning



Öppnar upp för restaurering av våtmarker >5ha

- Men bygger också på tillräckligt **bra underlag** (vilket är en utmaning för många) och **förutsättningarna på platsen**
- Här följer exempel på sådant som vi tittar på och uppmanar andra att inkludera i sina projektbeskrivningar som underlag till vattenverksamhetsanmälan



Exempel-Uppsökande verksamhet

Förutsättningar

- **Områdesbeskrivning:**

- Större delen av våtmarksläget är nyligen avverkat och planterat (tall). De bördigaste delarna av området har efter utdikning, fram till ca 1960, nyttjats som mossodlingar. Idag skogsmark.

- **Jordart:**

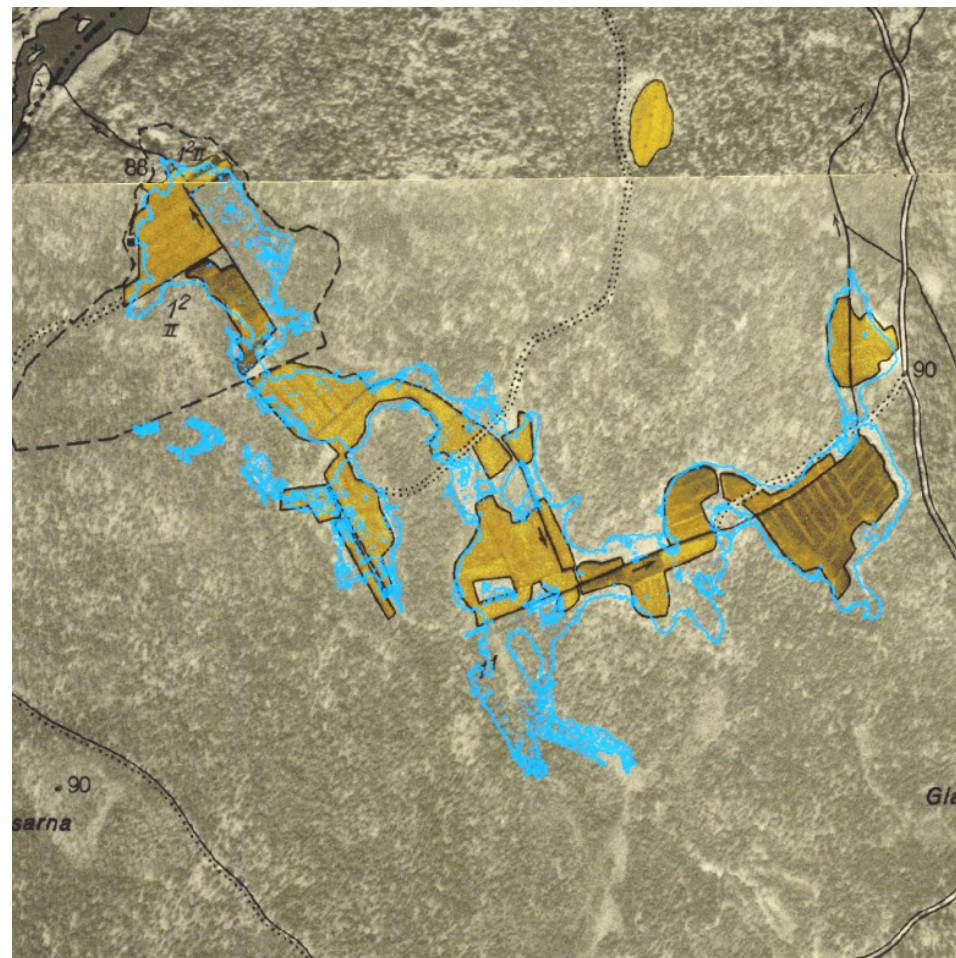
- jordarten i området består av sandig morän med ett ytlager av torv med varierande mäktighet.

- **Allmänna intressen:**

- Fornlämning, lägenhetsbebyggelse ligger i anslutning till våtmarksområdet, men påverkas inte
- Angränsar till NR-åtgärden, bedöms gå i linje med de prioriterade bevarandevärden-ingen dispens krävs
- Registrerad sumpskogsmiljö med dikespåverkan-förväntas reagera positivt på åtgärden
- Rödlistade arter-förväntas reagera positivt på åtgärden

- **Enskilda intressen:**

- Endast en fastighet berörs
- Ej markavvattningsföretag



Länsstyrelsen
Kalmar län

Exempel-Uppsökande verksamhet

Förväntade effekter

- Förbättra förutsättningar för våtmarkernas vattenbalanserande funktion
- Ge ett ökat tillskott av sumpskogsmiljöer,
- öka vattenvolymen i skogslandskapet
- minska klimatpåverkan från nedbrytning av torv.

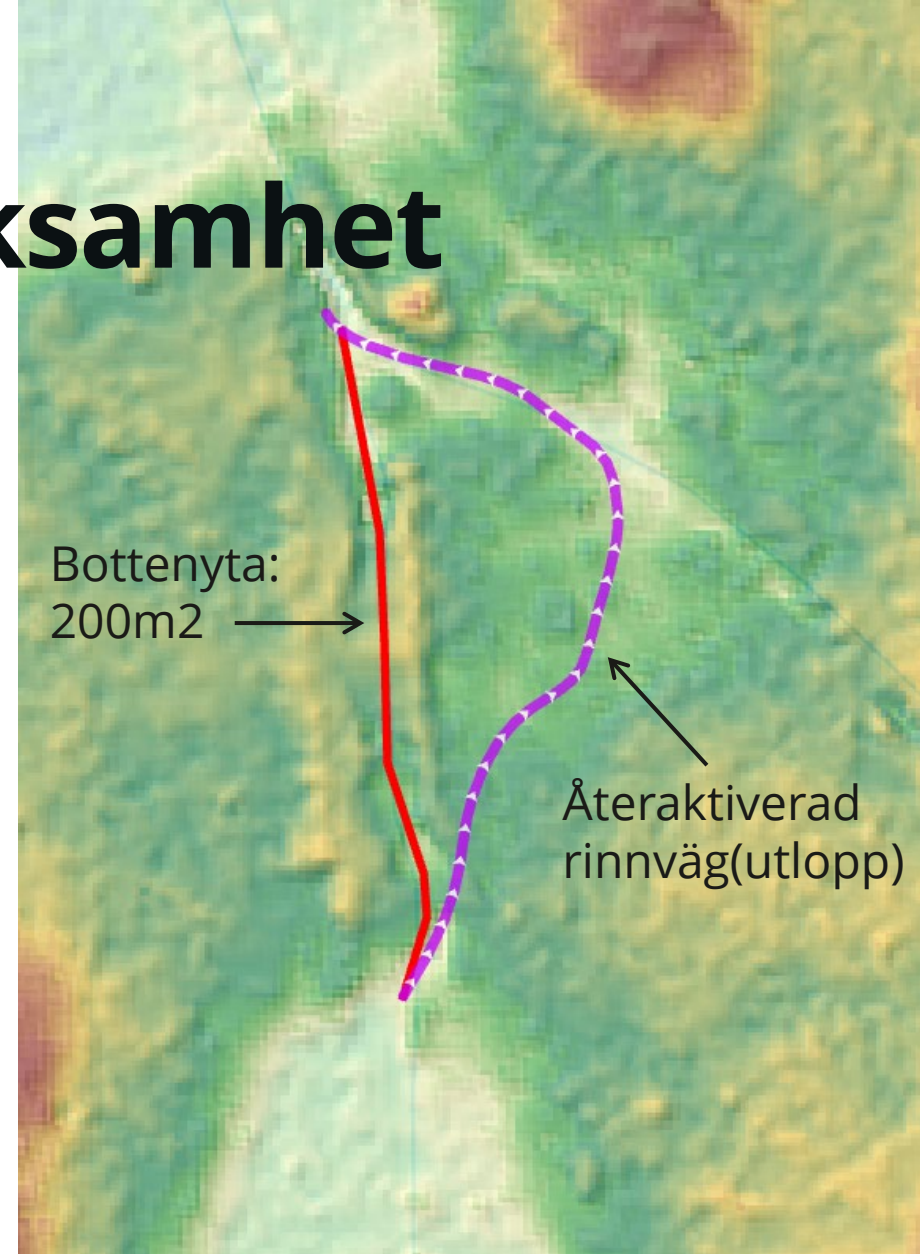


Länsstyrelsen
Kalmar län

Exempel-Uppsökande verksamhet

Åtgärdsbedömning

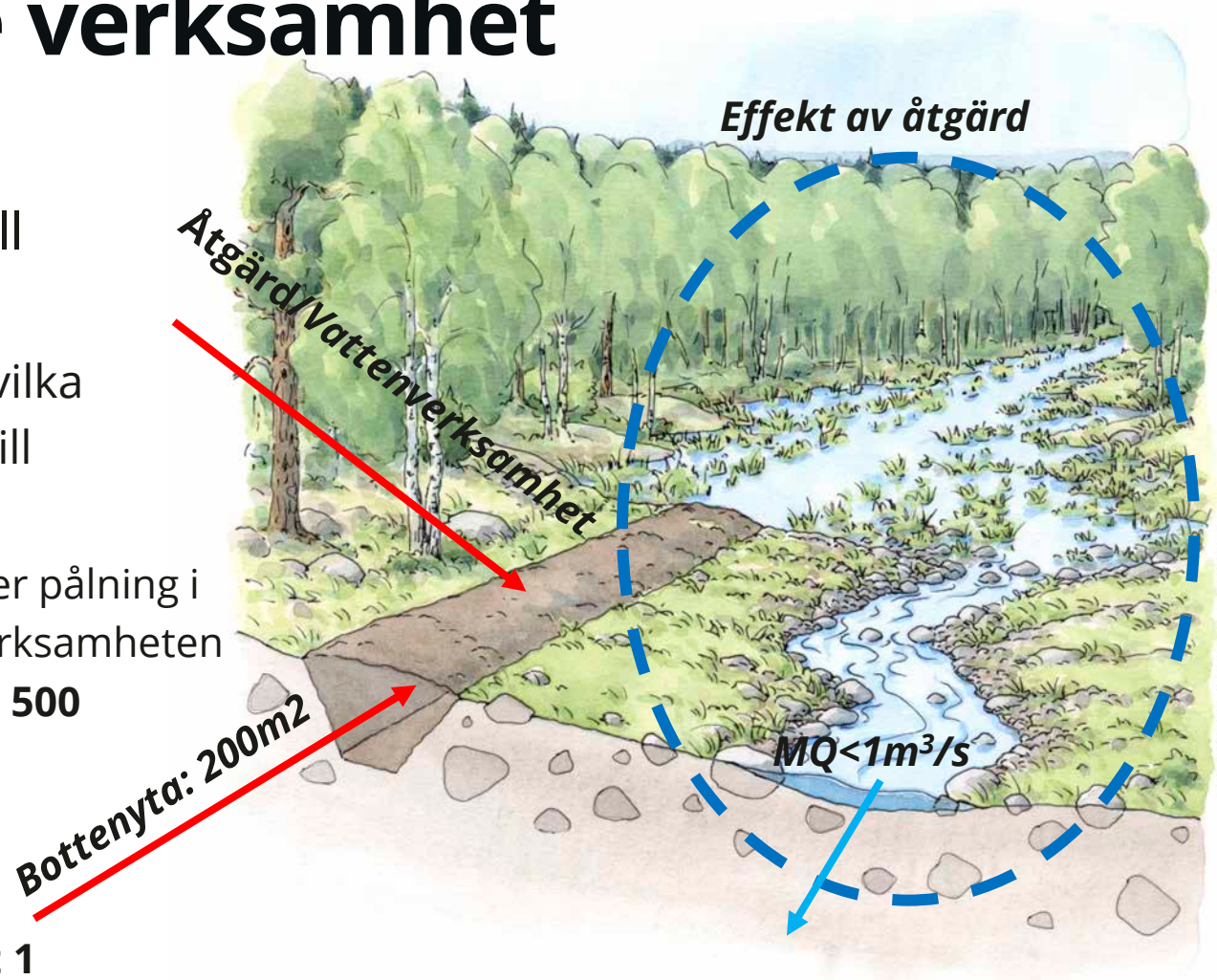
- Hydrologisk restaurering
- Igenläggning av det dike som dränerar området. Även diket som delvis avvattnar området i nordväst läggs igen.
 - Längd: 80m
 - Bottenbredd 2,5m
 - Krönbredd: 5,5m
 - Bottenyta: 200m²
 - Djup: 3-4m
 - Material: naturligt material från platsen, morän, block och sten
- Efter åtgärd kommer allt vatten att rinna från området via ett återaktiverat utlopp på grovblockig mark i nordost.
 - utloppsnivå 87,2m.
- För att fortsättningsvis kunna nyttja en traktorväg i anslutning till utloppet i nordväst byts trumman under vägen ut
 - Ny trumma, 400mm
 - Nivå 87,1
- Åtgärden utförs sommar eller höst då området till största delen är torrt.



Länsstyrelsen
Kalmar län

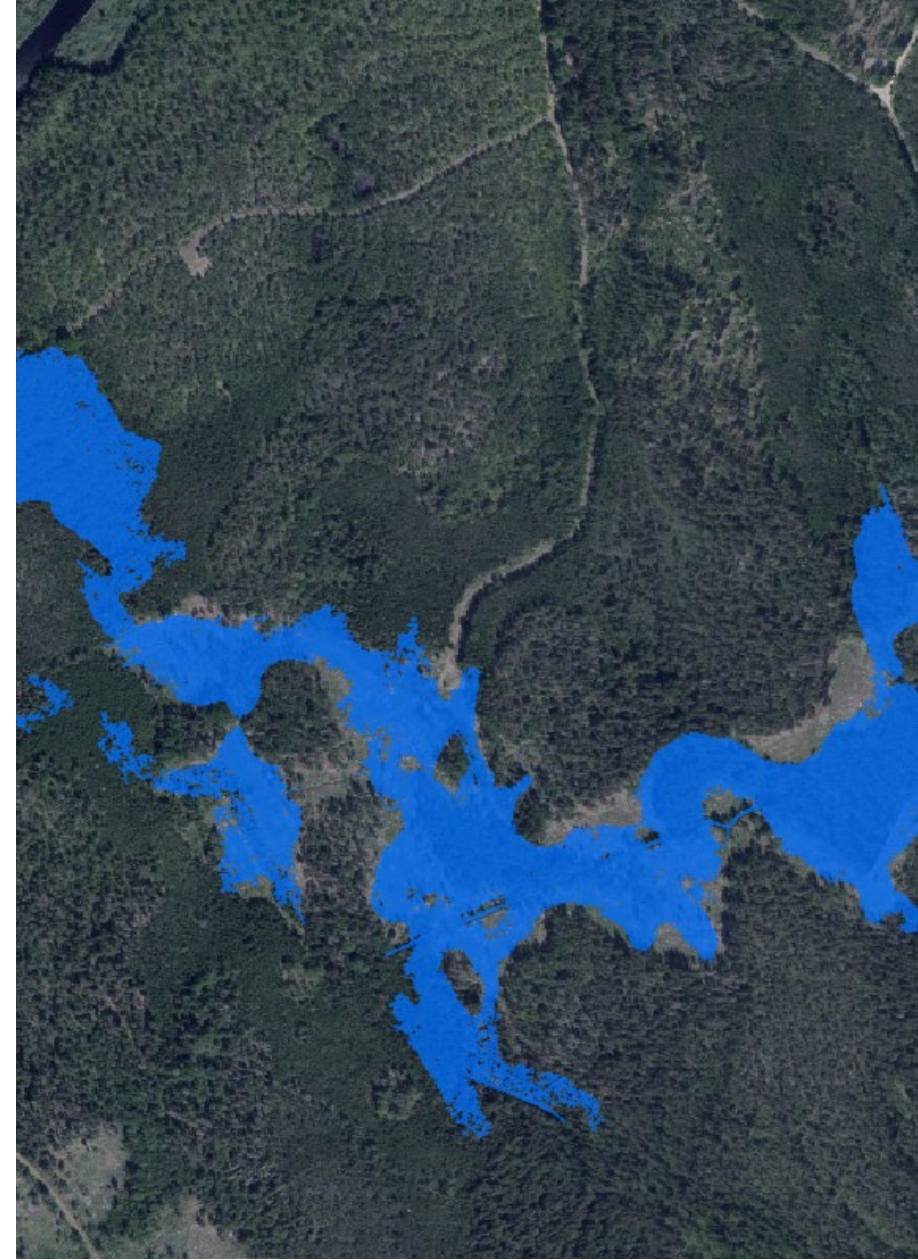
Exempel-Uppsökande verksamhet

- Åtgärdsbedömningen utgör en vattenverksamhet och kan anmälas till länsstyrelsen
- Förslagsvis nyttjas punkt 2 i listan över vilka vattenverksamheter som ska anmälas till länsstyrelsen
 - Uppförande av en anläggning, **fyllning** eller pålning i ett vattendrag, om den **bottenyta** som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst **500 kvadratmeter**
- Alternativt nyttjas punkt 7
 - **omgrävning** av ett **vattendrag** med en **medelvattenföring** som uppgår till **högst 1 kubikmeter per sekund**, om åtgärden inte är att hänföra till markavvattning



Exempel-Effekt

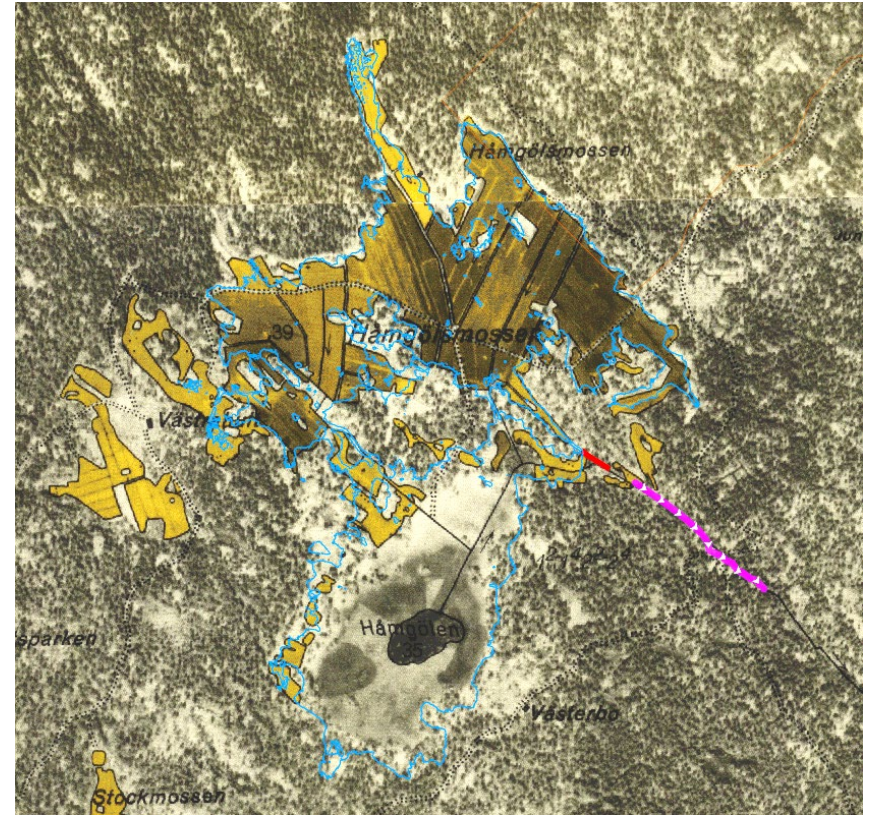
- Effekt
 - Genom fyllning i vattendrag (dike) Igenläggning av dike med en påverkan på vattenområdets bottenyta motsvarande 200m² har 18 ha våtmark restaurerats.
 - 18 ha våtmark är en effekt av fyllning av den genomförda vattenverksamheten
 - Mycket kostnad- och resurseffektivt
 - Komplexiteten ökar med antalet markägare
 - Rekommenderas att avtal skrivs mellan berörda
 - Med ökad areal ökar förberedelsearbetet
 - Sannolikheten för att enskilda eller allmänna intressen påverkas negativt ökar



Exempel-Återkoppling

Förutsättningar

- **Områdesbeskrivning:** Sänkt skogssjö/göl, avvattnades ca år 1900 och delvis nyttjad som jordbruksmark. Idag skogsmark/igenväxningsmark.
- **Jordart:** enligt jordartskartan och SLU:s torvkarta: Kärrtorv med ett mäktigt torvdjup på >50cm
- **Allmänna intressen:** "Våtmark med vissa naturvärden". Ett par rödlistade arter registrerade och kulturmilöer finns i anslutning.
- **Enskilda intressen:** Två fastigheter berörs. Inför en åtgärd behöver alla berörda vara överens. Viktigt att ta kontakt i ett tidigt skede. Ej MAF



Länsstyrelsen
Kalmar län

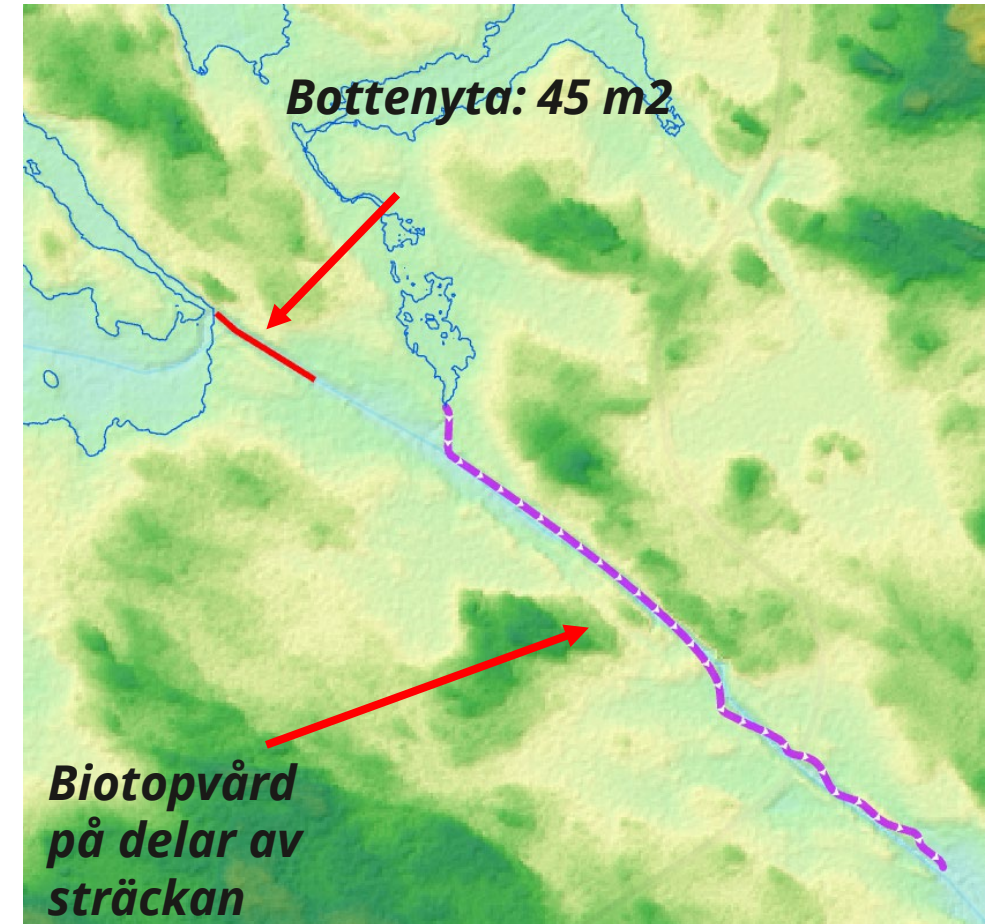
Exempel-Återkoppling

- Ekosystemtjänster eller nyttor med åtgärden
 - Minskad klimatpåverkan genom återvätning av dränerad torvmark
 - Förbättra förutsättningarna för områdets biologiska mångfald
 - Vattenhushållning
 - Rekreation



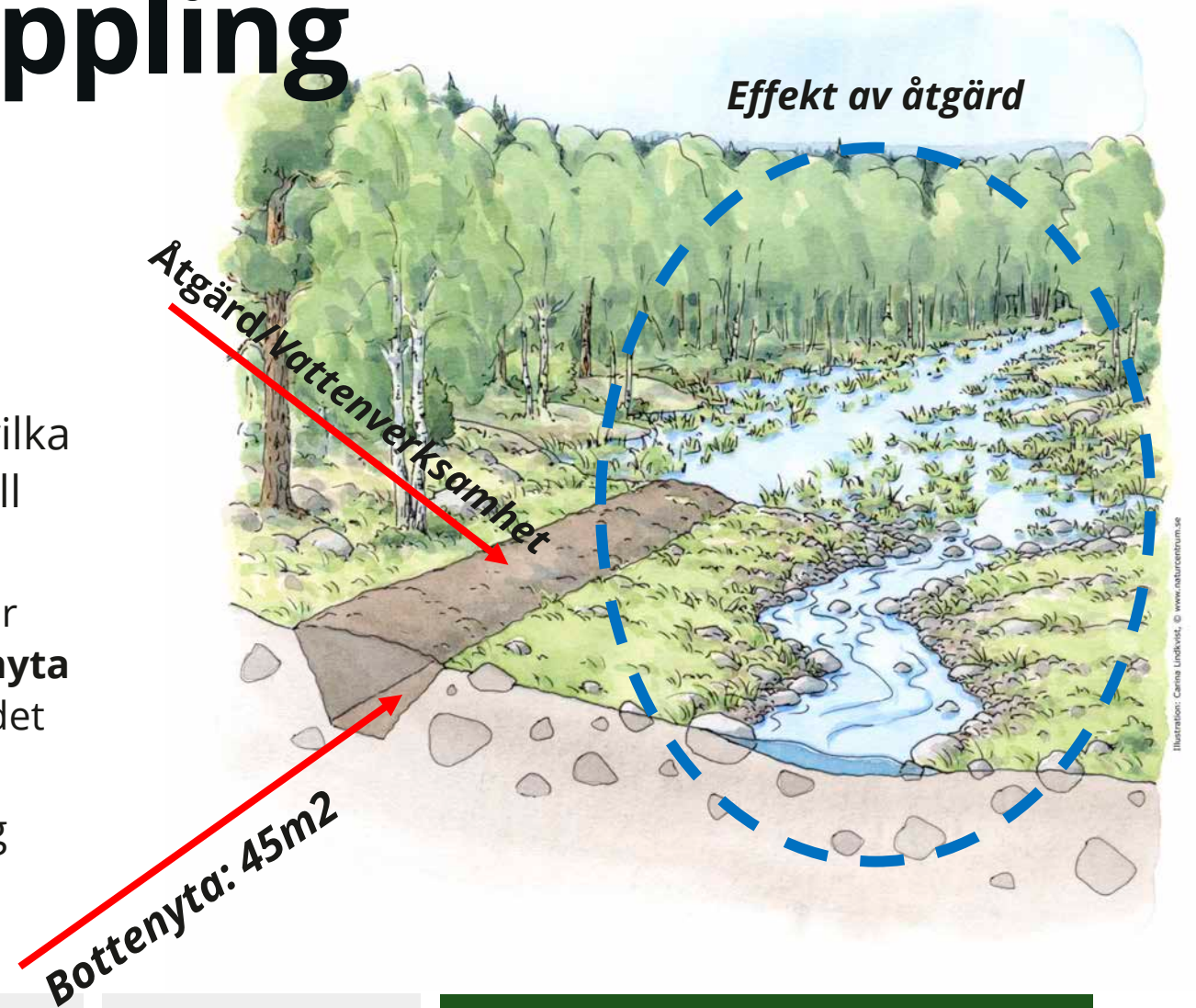
Exempel-Återkoppling

- Åtgärdsbedömning
 - Hydrologisk restaurering
 - Igenläggning dike
 - Längd: 45m
 - Bottenbredd: 1m
 - Krönbredd: 1,5 m
 - Djup: 1m
 - Material: Endast naturligt material från platsen
 - Naturligt utlopp återaktiveras, mindre anpassningar görs
 - Biotopvård på delar av sträckan
 - Åtgärden utförs sommar eller höst då området till största delen är tørt för att minska risken för grumling



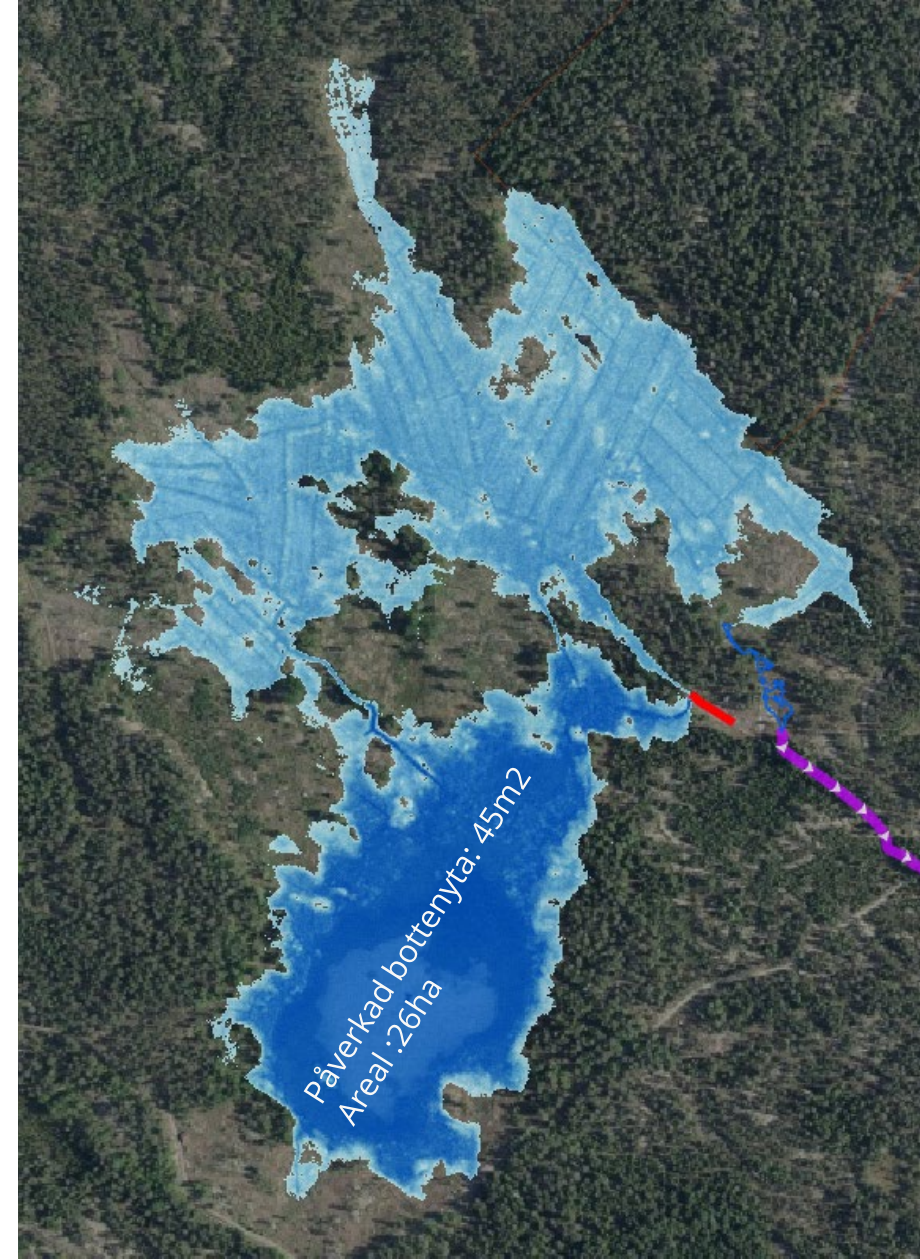
Exempel-Återkoppling

- Åtgärdsbedömningen utgör vid genomförande en vattenverksamhet
- Vattenverksamheten kan anmälas till länsstyrelsen
 - Förslagsvis nyttjas punkt 3 i listan över vilka vattenverksamheter som ska anmälas till länsstyrelsen
 - Uppförande av en anläggning, **fyllning** eller pålning i ett vattenområde, om den **bottenyta** som verksamheten omfattar i vattenområdet uppgår till högst 3000 **kvadratmeter**
 - Även punkt 7, omgrävning av vattendrag skulle kunna nyttjats



Exempel-Effekt

- Genom fyllning i annat vattenområde (dike) med en påverkan på vattenområdets bottenyta motsvarande 45m² har 26ha våtmark restaurerats.
- Den 26 ha stora våtmark är en effekt av den genomförda vattenverksamheten
- Mycket kostnad- och resurseffektivt



Länsstyrelsen
Kalmar län

Utmaningar

- Åtgärder behöver vara planerade innan de kan anmälas
- Att som privatperson, förening eller ideell organisation, utan konsulthjälp eller specialkunskap driva ett våtmarksprojekt med tillhörande vattenverksamhetsärendande är inte enkelt
 - Våtmarkssamordnare ska/bör kunna vägleda
 - Vi behöver hjälpas åt och bli tydligare
- Är E-formuläret för vattenverksamhetsanmälan (onödigt?) krångligt? kan det göras bättre? Klarspråk? Undvika svara på samma/liknande frågor flera gånger?

Restaurering!  Nuvarande tillstånd  Ej restaurering!



Länsstyrelsen
Kalmar län

Lärdomar

- Länsstyrelser hanterar liknande ärenden på olika sätt
- Att känna sin länsstyrelse är värdefullt
- Inga kompletterande frågor är dumma utan ett tecken på att din anmälan inte är tillräckligt utförlig
- Bättre anmälningar ger kortare handläggningstider



Tack



Länsstyrelsen
Kalmar län